

راهبردهای فعال‌سازی جوانان در راستای ارتقای اقتدار ملی ج.ا. ایران

محمد باقر خرمشاد^۱، رضا علیپوری^۲

تاریخ دریافت: ۹۳/۳/۲۱

تاریخ پذیرش: ۹۳/۹/۴

چکیده

هدف پژوهش پاسخ به این پرسش است که مناسب‌ترین راهبردهای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا. ایران کدام است؟ و مهم‌ترین نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای جوانان در این راستا چیست؟ نوع تحقیق، کاربردی، روش آن پیمایشی و حجم نمونه ۴۰۰ نفر شامل ۳۰۰ جوان ۱۵-۲۹ ساله و ۱۰۰ خبره در حوزه جوانان می‌باشد. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه همراه با مصاحبه است که بر اساس الگوی SWOT در قالب ۴۵ عامل تدوین گردید. بر اساس نتایج تحقیق، ظهور نسل چهارم جوانان کشور به‌عنوان نسل فناوری، متخصص و تحصیلکرده، مهم‌ترین نقطه قوت، بیکاری و کاهش فرصت‌های شغلی متناسب با تخصص و تحصیلات مهم‌ترین ضعف، پیشرفت‌های علمی جوانان کشور و ارتقای جایگاه علمی جوانان ایران در جهان، مهم‌ترین فرصت و تهدید فرهنگی مهم‌ترین تهدید می‌باشند. راهبرد اصلی پیشنهادی «ساماندهی و توسعه همه فعالیت‌های جوانان در زمینه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، علمی-فناوری و نظامی با برنامه‌ریزی منسجم بخشی و فرابخشی در جهت تقویت قوت‌ها، رفع ضعف‌ها، حداکثر بهره‌مندی از فرصت‌ها، مقابله با تهدیدها و تبدیل آنها به فرصت» می‌باشد.

واژگان کلیدی: اقتدار ملی، جوانان، راهبرد، فعال‌سازی، شبکه‌های اجتماعی

۱. عضو هیئت علمی و دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی

۲. دانشجوی دوره هفتم دکترای مطالعات امنیت ملی دانشگاه عالی دفاع ملی

۱. کلیات

توجه به اقتدار، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر بوده و اقتدار نیز مانند قدرت در سطوح و لایه‌های مختلف فردی، اجتماعی و ملی قابل تحلیل است. اقتدار ملی در کانون توجه دولت - ملت‌ها و از جمله ایران اسلامی قرار دارد و واحدهای ملی تلاش می‌کنند تا منابع و روش‌های تولید و بازتولید اقتدار خود را گسترش دهند. تأکیدهای مقام معظم رهبری بر اهمیت اقتدار ملی از یک‌سو و تأکید بسیار زیاد معظم‌له بر مشارکت دادن جوانان و مهیا نمودن زمینه حضور و فعال‌سازی آنان در تمام عرصه‌ها از سوی دیگر موجب گردید که موضوع نقش جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران، موضوع این تحقیق قرار گیرد.

۱-۱. بیان مسئله

هر نظام سیاسی، ناگزیر از تحکیم اقتدار ملی خود است و آن را از نیازهای اولیه و مهم و اساسی خود می‌داند، اما کشورها به تحکیم اقتدار ملی بسنده نمی‌کنند و افزون بر تحکیم، توسعه این اقتدار را نیز در سرلوحه هدف‌های خود دارند. برای نیل به این هدف، هر کشوری متناسب با توانایی‌ها، منابع و ویژگی‌های خاص خود، راهبردهایی را در پیش می‌گیرد. بر اساس نگرش سنتی، اقتدار ملی در شرایطی ایجاد می‌شود که کشورها بتوانند قابلیت‌های نظامی و راهبردی خود را افزایش دهند. در نگرش جدیدتر همان‌گونه که امنیت ملی کشورها با ابعاد و مؤلفه‌های گوناگون ارتباط دارد، اقتدار ملی نیز می‌تواند ناشی از عوامل مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، علمی - فناوری و نظامی باشد. امروزه به نظر بسیاری، توسعه قدرت اجتماعی - فرهنگی مهم‌ترین عامل در جهت توسعه اقتدار ملی است و انسان در محوریت این توسعه قرار دارد و در میان گروه‌های جامعه، مهم‌ترین گروه انسانی، جوانان می‌باشند.

بر اساس تحولات سریع و همه‌جانبه جهان کنونی و ورود متغیرهای متعدد در صحنه داخلی و بین‌المللی که تأثیرگذار بر نظام ج.ا.ایران می‌باشد، باید از روش‌های سنتی فاصله

گرفته و با در نظر گرفتن همه مسائل، ضعفها، فرصتها و تهدیدهای داخلی و خارجی، راهبردهای جدید و مشخصی را در جهت توسعه اقتدار ملی کشور طراحی نمود تا برمبنای آن بتوان برنامه‌های هماهنگ و سیاست‌های مفید و مؤثری را تبیین و در دوره زمانی مشخص به مورد اجرا گذاشت (دانشجویان دوره هفتم مطالعات امنیت ملی، ۱۳۹۰: ۷). یکی از راههای توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران استفاده از فرصت جمعیت جوان در دسترس و سرمایه انسانی و اجتماعی جوانان می‌باشد. جوان بودن جمعیت کشور فرصتی برای جامعه و نظام مدیریت کشور فراهم نموده تا بتواند با استفاده از این ظرفیت استثنایی، زمینه رشد و اعتلای همه‌جانبه جوانان و توانمندسازی آنان برای پیشرفت و تعالی کشور را فراهم نماید (حاج‌علی‌اکبری، ۱۳۸۶: ۲).

۱-۲. اهمیت و ضرورت موضوع

ایران از نظر جمعیتی، جامعه‌ای جوان است؛ زیرا بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن که در سال ۱۳۹۰ انجام گرفته از کل جمعیت ۷۵/۱۴۹/۶۶۹ نفری کشور، ۲۳/۶۹۴/۱۹۴ نفر یعنی حدود ۳۱/۵ درصد از جمعیت در گروه سنی ۱۵-۲۹ سال (سن جوانی) قرار دارند. براساس همین سرشماری، میانگین سنی جمعیت کشور حدود ۲۹/۹ سال و میانه سنی نیز در حدود ۲۷ سال است و بیش از ۵۵ درصد از جمعیت جامعه کمتر از ۳۰ سال سن داشته‌اند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰: ۱۲۶). آیا ضرورت ندارد کشوری که بیش از ۳۱/۵ درصد جمعیت آن جوانان هستند، به شناخت دقیق وضعیت موجود جمعیت جوانان خود پردازد؟ با توجه به درصد قابل توجه جمعیت جوان کشور، نقش آنها در پیروزی انقلاب و پس از آن و آینده کشور، ضرورت تحکیم و توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران در برابر تهدیدهای خارجی در به انحراف کشاندن جوانان و قراردادن آنها در مقابل انقلاب اسلامی، پژوهش در مورد جوانان جامعه ایران اسلامی

و تعیین بهترین راهبردهای فعال‌سازی آنان در جهت توسعه اقتدار ملی نه یک انتخاب یا اولویت، بلکه یک اضطرار و ضرورت و نیاز روز جامعه است.

۱-۳. هدف‌های تحقیق

۱-۳-۱. هدف اصلی

تدوین راهبردهای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران.

۱-۳-۲. هدف‌های فرعی

(۱) «شناخت مهم‌ترین نقطه قوت موجود در فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران».

(۲) «شناخت مهم‌ترین نقطه ضعف موجود در فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران».

(۳) «شناخت مهم‌ترین فرصت موجود در فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران».

(۴) «شناخت مهم‌ترین تهدید موجود در فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران».

۱-۴. پیشینه تحقیق

با وجود تلاش محقق، هیچ تحقیق مستقل و مستدل علمی یا طرحی مشابه با عنوان یا هدف‌های تحقیق حاضر مشاهده نشد که به بررسی «راهبردهای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران» پرداخته باشد. همچنین در حوزه مفاهیم نزدیک مانند «اقتدار ملی» و «جوانان»، مهم‌ترین طرح‌های تحقیقاتی، مقاله‌ها و پایان‌نامه‌های تهیه شده در حوزه‌های نزدیک به این پژوهش عبارتند از:

(۱) الگوی راهبردی تحکیم و توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران که توسط دانشجویان دوره هفتم دانشکده امنیت ملی دانشگاه عالی دفاع ملی انجام شده است. این تحقیق بیان می‌کند که تحکیم و توسعه اقتدار ملی به مؤلفه‌های فرهنگی - اجتماعی، سیاسی، دفاعی - امنیتی، علمی - فناوری و اقتصادی برمی‌گردد که هر یک از این مؤلفه‌ها شامل عوامل مختلفی است که بر سه شاخص کارآمدی، مشروعیت و نفوذ و در دو بُعد ذهنی و عینی و در دو سطح داخلی و خارجی اثر می‌گذارند. الگوی تحکیم و توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران مانند هر الگویی از ویژگی‌های عمومی و کلی نظیر نظام‌مند بودن، هم‌افزایی برخوردار بوده و مبتنی بر اسناد بالادستی است و همچنین از ویژگی‌های خاص و منحصر به فردی همچون مشروعیت‌محوری، تحول‌گرایی، فرهنگ‌محوری، ولایت‌محوری، متعادل بودن، فرصت‌محوری، مبتنی بر اقتدار درون‌زا با تأکید بر علم و فناوری و حرکت به سمت قدرت نرم و هوشمند برخوردار است (دانشجویان دوره هفتم مطالعات امنیت ملی، ۱۳۹۰).

(۲) «نگرش‌ها و رفتارهای مشارکتی جوانان» عنوان طرحی می‌باشد که توسط عبدالله عبدالمطلب در سال ۱۳۸۳ انجام شده است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد میزان همکاری با سازمان‌ها و یا نهادها در پاسخ‌دهندگان سنی کمتر از مسلمانان شیعه است. کسانی که با خانواده همسر زندگی می‌کنند، به مراتب کمتر از کسانی است که با خانواده خود و یا سایر موارد زندگی می‌کنند یا در نهادها و یا سازمان‌ها فعالیت داشته‌اند. میانگین تعداد همکاری با سازمان‌ها و یا انجمن‌ها در میان مردان بیشتر از زنان است. افراد مجرد بیشتر از متأهلین با انجمن‌ها و یا سازمان‌ها همکاری دارند. پاسخ‌دهندگانی که وضعیت اقتصادی آنها بالاتر از متوسط است، بیش از افرادی که وضعیت اقتصادی پایین‌تر از متوسط دارند، در سازمان‌ها و یا نهادها همکاری و فعالیت داشته‌اند (عبدالمطلب، ۱۳۸۳).

(۴) «بررسی میزان مشارکت جوانان در فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی» عنوان مقاله‌ای است که توسط جعفر شرفخانی در سال ۱۳۸۵ تهیه شده است. بر اساس نتایج تحلیل رگرسیونی، بیشتر از همه متغیرهای مستقل، احساس تعلق اجتماعی در مشارکت مؤثر است؛ به این معنا که هرچه میزان تعلق اجتماعی فرد بیشتر باشد، میزان مشارکت او در امور سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بیشتر است. در این تحقیق پس از طرح پرسش آغازین و ارائه هدف‌های پژوهش، در چارچوب نظری تحقیق از نظریه‌های جامعه‌شناختی استفاده شده است. در این طرح، تنها نظریه‌های غربی، مبنای پژوهش قرار گرفته و از دیدگاه‌های اسلامی و نظریه‌پردازان داخلی مطلبی را بیان ننموده است (شرفخانی، ۱۳۸۵).

(۴) «نسل سوم و چهارم: فرصت‌ها و تهدیدها»، طرحی است که توسط دکتر مرتضی منطقی، عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت معلم در سال ۱۳۸۳ انجام شده است. این تحقیق نشان می‌دهد از آنجا که جوانان به سمت عصیانگری پیش می‌روند، اهتمام و عزم جدی دست‌اندرکاران می‌تواند از پیامدهای آشفتگی و تخریبی که در سطح نسل سوم و چهارم انقلاب پدید آمده بکاهد و با اتکا به ویژگی‌هایی بالقوه مثبت نسل جوان مانند خلاقیت، نوآوری، سطح سواد بالا، دید واقع‌نگر، شادابی و جوانی، راهی امیدبخش را برای کل نظام رقم بزند. در این مقاله، پس از طرح اهمیت روانشناسی و جامعه‌شناسی نسل‌ها، ویژگی‌های روانشناختی نسل‌های اول (نسلی که تجربه انقلاب را پشت سر نهاده است)، دوم (نسلی که تجربه جنگ تحمیلی را در کارنامه خود دارد) و سوم (نسلی که فاقد تجربیات پیش گفته است)، را مورد بررسی قرار داده است. مقاله در ادامه با توجه به عملکرد تربیتی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی نظام، در پی تبیین تأخر عمیق بین‌نسلی برآمده و عدم شناخت، بی‌توجهی و بی‌برنامگی مسئولان در امور جوانان را عامل شکاف عمیق ایجادشده بین ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی نسل‌های اول و دوم و نسل جدید معرفی کرده است (منطقی، ۱۳۸۳).

در مقام ارزیابی این آثار باید گفت که هر یک از تحقیق‌های بیان‌شده به بخشی از هدف‌های این تحقیق برای مثال ابعاد شخصیتی، روانی یا اجتماعی جوان پرداخته‌اند و هیچ یک، جنبه راهبردی ندارند، بنابراین از آنجا که هیچ یک از تحقیق‌های یادشده به ارائه راهبرد جهت فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی نپرداخته است و این تحقیق‌ها جامع و کامل نبوده و هر یک، بخش کوچکی از موضوع این تحقیق را بررسی کرده‌اند، و از سویی در تحقیق‌های یادشده اصول علمی تحقیق به شکل کامل رعایت نگردیده است، بنابراین پژوهشی برای ارائه راهبردهای فعال‌سازی جوانان در راستای توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران، ضرورت می‌یابد.

۱-۵. پرسش‌های تحقیق

۱-۵-۱. پرسش اصلی

چه راهبردهایی می‌تواند موجب فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران گردد؟

۱-۵-۲. پرسش‌های فرعی

- (۱) مهم‌ترین نقطه قوت موجود در فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران کدام است؟
- (۲) مهم‌ترین نقطه ضعف موجود در فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران کدام است؟
- (۳) مهم‌ترین فرصت موجود در فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران کدام است؟
- (۴) مهم‌ترین تهدید موجود در فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران کدام است؟

۱-۶. فرضیه‌های تحقیق

- (۱) اعتقاد و پایبندی جوانان به آموزه‌های دینی و مذهبی و علاقه آنها به حضور در هیئت‌ها و تشکل‌های دینی و مذهبی، مهم‌ترین نقطه قوت در راستای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران است.
- (۲) بیکاری و کاهش فرصت‌های شغلی متناسب با تخصص و تحصیلات، مهم‌ترین نقطه ضعف در راستای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران می‌باشد.
- (۳) افزایش مقاله‌های علمی و حضور موفق جوانان در المپیادهای علمی خارجی، مهم‌ترین فرصت در راستای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران است.
- (۳) قرار گرفتن جوانان در معرض تهاجم فرهنگی به‌ویژه برنامه‌های ماهواره (شبکه‌های فارسی و خارجی)، اینترنت، رایانامه، سرگرمی‌های فضای مجازی، فیس‌بوک، توئیتر، کالاهای فرهنگی تولیدی خارجی و... مهم‌ترین تهدید در راستای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران می‌باشد.

۱-۷. روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق از نوع کاربردی می‌باشد. روش این تحقیق، پیمایشی است که با هدف توسعه اقتدار ملی از طریق ارائه راهبردهای فعال‌سازی جوانان انجام می‌گردد. این تحقیق از نظر قلمرو مکانی در محدوده کشور جمهوری اسلامی ایران و از نظر زمانی در بازه زمانی مهر ۱۳۹۰ الی خرداد ۱۳۹۲ و از نظر موضوعی در قلمرو موضوع‌های اجتماعی - سیاسی قرار دارد.

۱-۷-۱. جامعه آماری و حجم آن

جامعه آماری این تحقیق دو گروه را شامل می‌شود:

- (۱) خبرگان: شامل همه اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی کشور در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و همچنین مدیران و مسئولان

(مدیران کل و بالاتر آن) و کارشناسان ارشد معاونت جوانان وزارت ورزش و جوانان و اندیشمندان دینی صاحب‌نظر در حوزه جوانان می‌گردد.

(۲) جوانان: برای شناخت ابعاد مورد توجه جوانان در عرصه‌های مختلف علمی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی ضروری است که بخشی از اطلاعات از جامعه جوان کشور گرفته شود، پس جوانان واقع در سن ۱۵-۲۹ سال که براساس آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰ به ۲۳۶۹۴۱۹۴ نفر می‌رسید (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰: ۱۲۶)، دومین گروه جامعه آماری این تحقیق را تشکیل می‌دهد.

تعیین حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران با ۵٪ خطا و ۹۵٪ اطمینان محاسبه گردید؛ به این ترتیب که از کل جامعه آماری جوانان ۱۵-۲۹ ساله کشور، حدود ۳۰۰ نفر به‌عنوان نمونه بر اساس همان فرمول از میان اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها، روحانیون و همچنین مدیران و مسئولان کشوری، لشکری و وزارت ورزش و جوانان نیز ۱۰۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب و در مجموع حجم نمونه آماری تحقیق ۴۰۰ نفر می‌باشد. از آنجا که جامعه آماری تحقیق از دو گروه خبرگان و جوانان ترکیب یافته است، پس در روش نمونه‌گیری نیز از روش تلفیقی استفاده شد؛ به عبارتی برای انتخاب نمونه‌های جوان بر اساس روش خوشه‌ای، ابتدا کشور به پنج خوشه تقسیم و از هر خوشه شش استانی یک استان به‌عنوان نمونه به صورت تصادفی هدفمند (جوانان در سنین مختلف و سطح سواد متفاوت) انتخاب گردیده‌اند. همچنین در مورد خبرگان، نمونه از میان اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها، روحانیون و مدیران وزارت ورزش و جوانان (از میان مدیران کل وزارتخانه و استان‌ها) به صورت غیراحتمالی انتخاب شده‌اند.

در این تحقیق برای گردآوری داده‌ها از دو روش زیر استفاده گردید:

(۱) روش اسناد و مدارک علمی (کتابخانه‌ای): در این روش از کتاب‌ها، مقاله‌های علمی، پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، طرح‌های تحقیقاتی، وب‌گاه‌های اطلاعاتی موجود و مرتبط با موضوع تحقیق به‌ویژه در بخش ادبیات و مبانی نظری استفاده شد.

(۲) روش پیمایشی: برای گردآوری داده‌های میدانی مرتبط با متغیرهای مستقل و وابسته از روش پیمایشی استفاده گردید.

برای گردآوری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز از ابزار پرسشنامه و در جهت تکمیل اطلاعات و داده‌های مورد نیاز از ابزار مصاحبه همراه با پرسشنامه نیز استفاده شده است. پس از تکمیل پرسشنامه‌های نهایی شده از طریق مصاحبه با نمونه آماری، اطلاعات و داده‌های گردآوری شده از طریق روش ماشینی وارد رایانه شده و در این راستا از قابلیت‌های نرم‌افزار SPSS استفاده گردید. همچنین از هر دو دسته روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی برای توصیف و تحلیل داده‌ها بهره گرفته شد.

۲-۷-۱. روایی داده‌ها

پرسشنامه اولیه بر اساس نظر جوانان، روحانیون، اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها، مدیران و کارشناسان مرتبط در امور جوانان شامل ۴۸ سؤال و در قالب چهار بخش اساسی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها طرح گردید. سپس برای سنجش روایی پرسشنامه تحقیق از روش روایی محتوا استفاده شد و برای بررسی روایی ابزار سنجش ابتدا به ۱۰۷ نفر از خبرگان، متخصصان، صاحب‌نظران، جوانان و مدیران دستگاه‌ها در محیط‌های دانشگاهی، وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نیروهای مسلح مراجعه و با استفاده از نظرات اصلاحی و پیشنهادی آنها، پرسشنامه اصلاح و مورد بازبینی مجدد واقع گردید و به این ترتیب، هم روایی محتوایی و هم روایی صوری آن احراز گردید. سنجش پرسشنامه (ابزار سنجش) این تحقیق با استفاده از الگوی عامل تأییدی (معادله‌های ساختاری) انجام و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار AMOS و روش الگویابی معادله‌های ساختاری با شیوه پیشینه احتمال یا همان روش پیشینه درست‌نمایی^۱ استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل آمارهای استنباطی از آزمون خی دو استفاده گردید.

۳-۷-۱. بررسی پایایی پرسشنامه

برای بررسی دقت و ثبات ابزار سنجش از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. ضرایب آلفای کرونباخ همه مقیاس‌ها بالاتر از ۰/۸ بوده و دقت و ثبات ابزارهای سنجش پژوهش را نشان می‌دهند.

۲. مبانی نظری

۲-۱. تعریف مفاهیم

در ابتدا مفاهیم به کار رفته در این تحقیق، تعریف و سپس مبانی چارچوب نظری ارائه می‌گردد.

۲-۱-۱. راهبرد

راهبرد، به معنی اختصاص منابع و ابزار برای دستیابی به هدف‌های تعیین شده و رسیدن به وضع مطلوب است (دانشجویان دوره هفتم مطالعات امنیت ملی، ۱۳۹۰: ۱۳).

۲-۱-۲. اقتدار ملی

اقتدار در سطوح مختلف فردی و گروهی قابل طرح می‌باشد. اقتدار ملی، جنبه خاص دارد. اقتدار ملی بر مجموع توانمندی‌های یک ملت در سطوح مختلف رهبری، کارگزاران، توده مردم و نهادهای مربوط ناظر می‌باشد. اقتدار ملی از جنس قدرت سیاسی است، اما اقتدار از قدرت به معنای عام آن تغذیه می‌کند (افتخاری، ۱۳۸۰: ۲۷).

۲-۱-۳. توسعه

توسعه، بهبود، رشد و گسترش همه شرایط و ابعاد مادی و معنوی حیات اجتماعی را گویند که در رابطه بین دولت و ملت به وجود می‌آید و شرایط مناسبی را از امنیت، آزادی فردی، مشارکت سیاسی، رشد اقتصادی و رفاه مالی و غیره مهیا می‌کند (آقابخشی، ۱۳۷۵: ۱۰۵).

۴-۱-۲. جوانان

در ج.ا. ایران دامنه سنی جوانان در شورای عالی جوانان بررسی و سن ۱۵ تا ۲۹ سال به‌عنوان سنین جوانی تعیین شده است (سازمان ملی جوانان، ۱۳۷۹: ۲۳). از آنجا که موضوع این پژوهش، بررسی راهبردهای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا. ایران است، پس سن جوانی، همان سنین ۱۵ تا ۲۹ سال در نظر گرفته می‌شود.

۵-۱-۲. فعال‌سازی

در فرهنگ لغت دهخدا، فعال جمع فعل به معنی بسیار کننده کاری و پُرکار آمده است (دهخدا، ۱۳۴۰: ۲۸۲). همچنین در فرهنگ فارسی معین، فعال جمع فعل به معنی کارها، کردارها و به معنی بسیار کننده کار، پُرکار و کوشا آمده است (معین، ۱۳۸۳: ۲۵۵۶). فعال‌سازی، شرکت بسیار زیاد در کارها و مشارکت دادن بسیار زیاد جوانان در همه کارها و پُرکار و کوشا نمودن آنهاست. فعال‌سازی در تحقیق حاضر، به‌معنای پُرکار نمودن، مشارکت و کوشا نمودن جوانان در مؤلفه‌های موثر بر توسعه اقتدار ملی ج.ا. ایران به‌کار گرفته شده است. چارچوب نظری این تحقیق در سه بخش شامل راهبرد، اقتدار و جوانان بررسی گردیده است که ستون اصلی ادبیات این تحقیق نیز می‌باشند. در ادامه به اختصار هر یک تشریح می‌گردد.

۲-۲. چارچوب نظری

۲-۲-۱. راهبرد، انواع و روش راهبردسازی بر اساس الگوی SWOT

راهبرد منبعث از واژه یونانی Strategos بوده که خود مرکب از دو واژه Stratus به معنای قشون و ego به معنای رهبر می‌باشد. راهبرد، مفهومی است که از حوزه مدیریت نظامی سرچشمه گرفته و خیلی زود به دنیای تجارت راه یافته است. سابقه راهبرد با مفهوم امروز آن به سال ۱۹۶۰ باز می‌گردد. راهبرد در مباحث مدیریت در حوزه‌های

مختلف اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کاربرد بسیار متداولی دارد و به‌عنوان یکی از عناصر مهم مرتبط با مدیریت مطرح بوده و اساس تصمیم‌گیری‌های مدیریتی محسوب می‌شود؛ به‌گونه‌ای که نمی‌توان آن را جدای از مدیریت پنداشت و مدیریت موفق در یک سازمان، شرکت و یا حتی یک کشور، اغلب حاصل تدوین راهبردهای مناسب است (حسن‌بیگی، ۱۳۹۰: ۳۹-۴۰). از راهبرد، تعاریف متعددی شده است. جان چایلد^۱، راهبرد را به این شکل تعریف می‌کند: راهبرد، مجموعه‌ای از انتخاب‌های بنیادی یا حساس درباره نتایج یک فعالیت و ابزار انجام آن است. راهبرد، علم و هنر به‌کارگیری نیروهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و نظامی حسب ضرورت و به‌هنگام جنگ و صلح است. برای بیشترین پشتیبانی از سیاست‌ها و همچنین افزایش احتمال پیروزی و حفظ نتایج به دست‌آمده از آن و کاهش احتمال شکست است (فرد، ۱۳۸۲: ۱۴). راهبرد، برنامه واحد، همه‌جانبه و تلفیقی است که محاسن یا نقاط قوت اصلی سازمان را با عوامل و تغییرهای محیط مربوط می‌سازد و به‌گونه‌ای طراحی می‌شود که با اجرای صحیح آن، از دستیابی به هدف‌های اصلی سازمان اطمینان حاصل شود.

با توجه به تعاریف زیاد ارائه‌شده از راهبرد، محققان تعریف خود از راهبرد را این‌گونه جمع‌بندی می‌کنند که: راهبرد، طرح به‌کارگیری همه امکانات، توانمندی‌ها و نیروهای فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، نظامی و علمی است که براساس هماهنگی و در نظر گرفتن عوامل محیط داخلی (قوت و ضعف) و عوامل محیط خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) حصول به هدف‌های اساسی برنامه از پیش تنظیمی را ممکن می‌سازد. راهبرد انواع مختلفی دارد (حسن‌بیگی، ۱۳۹۰: ۶۷) و دانشمندان علم راهبرد، الگوهای گوناگونی برای تدوین راهبرد بیان کرده‌اند (حسن‌بیگی، ۱۳۹۰: ۴۰۱). از میان الگوهای مختلف مدیریت راهبردی، محققان روش راهبردهاسازی بر اساس الگوی SWOT را انتخاب نموده است که براساس آن، راهبردها با تحلیل محیط داخلی (نقاط

قوت و ضعف) و تحلیل محیط خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) و در ذیل هدف‌های بلندمدت و در چارچوب سیاست‌های کلی تدوین می‌گردد. براساس این الگو، فرصت‌ها و تهدیدهای خارجی و قوت‌ها و ضعف‌های درونی در قالب جدولی ماتریسی تهیه می‌گردد و سپس براساس ترکیب و تلفیق هر یک از عناصر بالا، راهبرد مناسب انتخاب می‌شود.

۲-۲-۲. اقتدار و اقتدار ملی

اقتدار از ریشه لاتین واژه اوتوریتته که به سنای روم مربوط بود، گرفته شده است. سنای روم، اعتبار قوانین مصوب مردم را تصویب می‌کرد و رومی‌ها هم اقتدار (اتوریتته) سنا را پذیرفته بودند (عالم، ۱۳۷۸: ۱۰۰). واژه اقتدار در زبان فارسی به «قدرت یافتن، قدرت داشتن، توانا شدن و توانایی» معنا می‌شود. در زبان عربی، اقتدار از ماده قدر، مشتق شده و معنای آن «القوه» بیان می‌شود. واژه اقتدار در فرهنگ لغات آکسفورد، «حق یا قدرت فرمان دادن و به تمکین در آوردن دیگران» معنا شده است. براساس تعریف دایره‌المعارف علوم اجتماعی، اقتدار، توانایی ذاتی یا اکتسابی برای اعمال سلطه بر یک گروه است. اقتدار، جلوه‌ای از قدرت است و بر اطاعت از آن دلالت دارد (عالم، ۱۳۷۸: ۱۰۱). اقتدار از مفاهیم نزدیک به قدرت است و به حوزه‌ای هنجاری اشاره داشته و به نوعی رضایت و اختیار دلالت می‌کند. اقتدار، «قدرت نهادی شده با حق مشروع برای نفوذگذاری یا هدایت رفتار دیگران بوده و بر سه اصل مشروعیت، رضایت و پشتیبانی همگان در قالبی قانونی مبتنی است». اقتدار، قدرت مبتنی بر رضایت نیز معنی شده است، رابرت دال^۱ در توضیح اقتدار گفته است که نفوذ رهبران سیاسی، زمانی بر حق دانسته می‌شود که مبتنی بر اقتدار باشد. با اتکای صرف به ترس و وحشت نمی‌توان حکومت کرد و در سازمان‌های بزرگ امروز، تکالیف خود را با موفقیت انجام داد (دال، ۱۳۶۴: ۷۰). همچنین

1. Robert Dahl

اقتدار حق یا توان قبولاندن طرح‌ها، تجویزها یا دستورهای بدون توسل به اغوا، چانه‌زنی یا زور است (بیرو، ۱۳۶۶: ۲۳)؛ به عبارت دیگر، اقتدار شکلی کارآمد از نظم اجتماعی و سیاسی می‌باشد. «رابرت دال» در تعریف اقتدار این مفهوم را به مشروعیت گره می‌زند و معتقد است که قدرت مشروع را اغلب اقتدار می‌دانند، وی می‌نویسد: «نفوذ رهبران سیاسی، زمانی مشروع دانسته می‌شود که به سوی اقتدار معطوف گردد. به عقیده او، اقتدار نوع ویژه‌ای از نفوذ، یعنی نفوذ مشروع می‌باشد. در نظام‌های سیاسی همیشه سعی رهبران بر آن است که نفوذهای خود را به صورت اقتدار درآورند (دال، ۱۳۶۴: ۷۰). اقتدار یکی از اشکال بسیار کارآمد نفوذ است و نه تنها مطمئن‌تر و پُردوام‌تر از اجبار می‌باشد، بلکه عاملی است که به رهبر کمک می‌کند تا بتواند با کمترین استفاده از منابع سیاسی به راحتی حکومت کند. حکومت کردن به کمک اقتدار به مراتب با صرفه‌تر از حکومت کردن به کمک اجبار است (افتخاری، ۱۳۸۳: ۲۵۸). عناصر تشکیل دهنده اقتدار «مشروعیت، التزام طرفینی مردم و حاکمان به پذیرش یکدیگر، تطبیق فرهنگی، حقانیت و توفیق» هستند (دانشگاه عالی دفاع ملی، ۱۳۹۰: ۸۹-۸۶). از اقتدار تقسیم‌بندی‌های متعددی انجام شده که مهم‌ترین آنها تقسیم‌بندی «ماکس وبر»^۱ است. وبر سه نوع اقتدار «عقلانی، سنتی و فرهمند (کارزماتیک) را تمیز می‌دهد. افزون بر تقسیم‌بندی وبر، نظرات متفاوت دیگری نیز در این باره وجود دارد؛ برای مثال، در کتاب بنیادهای علم سیاست، نویسنده^۲ نوع اقتدار را مورد شناسایی و اشاره قرار داده که یکی از آنها اقتدار ملی است (عالم، ۱۳۷۳: ۱۰۳). اقتدار در سطوح مختلف فردی و گروهی قابل طرح می‌باشد، ولی اقتدار ملی، جنبه خاص دارد. اقتدار ملی بر مجموع توانمندی‌های یک ملت در سطوح مختلف رهبری، کارگزاران، توده مردم و نهادهای مربوط ناظر می‌باشد. اقتدار ملی از جنس قدرت سیاسی است، اما اقتدار از قدرت به معنای عام آن تغذیه می‌کند (افتخاری، ۱۳۸۱: ۸۲).

در معنی اصطلاحی، اقتدار ناظر بر «کارآمدی» است. تلفیق واژه «اقتدار» و «ملی» در معنی «کارآمدی دولت» و «کارآمدی نظام سیاسی در چارچوبی مشروع و مقبول و در محیط ملی و عرصه بین‌المللی است». اقتدار ملی از ابعاد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، علمی، فناوری، نظامی و امنیتی برخوردار می‌باشد. واژه اقتدار ملی در سال ۱۹۱۲ برای اولین بار توسط «ماکس وبر» ارائه شد (دانشگاه عالی دفاع ملی، ۱۳۹۰: ۱۵). ماکس وبر در زمره نظریه‌پردازانی است که از ادبیات و مفاهیم و اندیشه‌های وی در حوزه‌های جامعه‌شناسی، اقتصاد سیاسی و مدیریت استفاده می‌شود. بحث اصلی وبر در ارتباط با اقتدار ملی را می‌توان با «ساخت‌های سیاسی» پیوند داد. اقتدار مربوط به «قدرت نهادینه‌شده» می‌باشد. هر نظام سیاسی بر اساس ساختار درونی، بازیگران و نیروهای اجتماعی تأثیرگذار دارای شکل خاصی از اقتدار می‌باشد (دانشگاه عالی دفاع ملی، ۱۳۹۰: ۱۵).

اصغر افتخاری در کتاب «اقتدار ملی، جامعه‌شناسی سیاسی قدرت از دیدگاه امام خمینی (ره)» درباره اصطلاح اقتدار ملی می‌نویسد: اقتدار ملی، اصطلاحی عام است که پنج ویژگی مهم در یک واحد سیاسی را شامل می‌شود: وجود قدرتی مشروع با دولتی کارآمد در زمینه نیازمندی‌های دنیوی و اخروی شهروندان که حضور فعال تشکلهای مدنی را به‌عنوان بازوی اجرایی سیاست‌های کلان ارج نهاده و تأیید می‌کند، همراه با ملتی آگاه که حضوری با شعور دارد و در نهایت، وجود شبکه سالم و به دور از تنش در بین دولت-ملت، قوای سه‌گانه، دولت-رهبری، رهبری-ملت و نهادهای مدنی با نظام سیاسی (افتخاری، ۱۳۸۰: ۲۶).

به اقتدار از رویکردهای مختلف پرداخته شده که رویکرد جامعه‌شناسانه، روانشناسانه، سیاسی و سازه‌نگاری از مهم‌ترین آنها هستند. همچنین اقتدار دارای مؤلفه‌های مختلفی است که مؤلفه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، علمی-فناوری، اقتصادی و دفاعی-امنیتی از مهم‌ترین آنها می‌باشد که هر یک می‌توانند در تحکیم و توسعه اقتدار ملی تأثیری خاص داشته باشند.

۳-۲-۲. جوانان

از جوان تعاریف متفاوت و متعددی بیان گردیده که اغلب مبنای آن سن و سال و مسائل جمعیت‌شناختی است و محدوده سنی جوانی از ۱۵ الی ۲۴ سال تا ۱۴ الی ۴۰ سالگی در نقاط مختلف دنیا متفاوت است، اما تعاریف دیگر که در پاسخ به شرایط متغیر اجتماعی، سیاسی و اقتصادی بیان شده و بر پایه جنبه‌های جامعه‌شناسی، فرهنگی و... از جوانان بیان گردیده نیز در جای خویش با اهمیت است. در هر حال، تعریف نهایی جوان با در نظر گرفتن همه جوانب از سوی محقق این‌گونه جمع‌بندی می‌گردد که: جوان، فردی است که در یک محدوده سنی مشخص (۱۵-۲۹ سال) قرار دارد و دارای ویژگی‌های جسمانی و الگوهای رفتاری معین با خرده‌فرهنگی خاص می‌باشد. می‌توان از رویکردهای زیست‌شناختی، جمعیت‌شناختی، اعتقادی، حقوقی، روان‌شناختی و جامعه‌شناختی به جوانان پرداخت که در سال‌های اخیر به جهت توجه و حساسیت بیشتر جوامع بر مسائل اجتماعی، محور قرار گرفتن انسان و به‌ویژه جوانان در مسائل توسعه انسانی و توجه به جوانان به جهت تأثیر آنان بر تحولات جوامع بشری دیدگاه جامعه‌شناسی نسبت به سایر دیدگاه‌ها بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. به همین جهت، جوانان به‌عنوان بخشی از جمعیت هر جامعه که از توان و بالندگی بیشتری نسبت به دیگر بخش‌های جمعیتی برخوردارند، در حوزه تغییرهای اجتماعی مورد توجه جامعه‌شناسی قرار گرفته‌اند؛ برای مثال تالکوت پارسونز^۱ که به خرده‌فرهنگ جوانان توجه بیشتری دارد و معتقد است عصیان در برابر گذشته، عدم آشتی با زمان حال، ناامنی، تحصیلات طولانی، فردگرایی، رقابت، ارزش دادن به تولید، سلطه دیوان‌سالاری، عرفان‌زدایی، عرفی‌شدن جوامع و عقلانیت‌ابزاری، واقعیت‌هایی هستند که جامعه صنعتی جدید به جوانان تحمیل می‌کنند. تحت این فشارها خرده‌فرهنگ

جوانان به‌عنوان پاسخی به این فشارها شکل گرفته است؛ خرده‌فرهنگی که هم دارای کارکرد ویرانگرانه و هم سازنده است (سازمان ملی جوانان، ۱۳۸۳: ۱۹).

صاحب‌نظران، مکاتب، نظریه‌پردازان و ادیان مختلف درباره جوانان، نظرات متفاوتی دارند، اما نظر اسلام در این مورد، خاص و مهم است. هویت دینی، جوان را در جایگاهی ارزشمند و رفیع قرار می‌دهد و تعبیر والایی را در شأن او عرضه می‌دارد. دین از یک‌سو، جوان را به ملکوت نزدیک‌تر از دیگران می‌داند و از سوی دیگر معتقد به تکریم و بزرگداشت وی می‌باشد و بر مبنای مکلف شدن به تکلیف الهی، او را همتراز و هم‌شأن بزرگسالان می‌داند.

بارها در قرآن از جوانان سخن به میان آمده و به وصف جوانان پرداخته شده است. قرآن کریم با طرح الگوهایی از جوانان شایسته، مانند جوانان اصحاب کهف و برخی از پیامبران الهی همچون حضرت ابراهیم، یوسف و مریم گوشه‌هایی از ویژگی‌های یک جوان شایسته را بیان می‌کند از جمله پرهیزکاری و رعایت تقوا، داشتن ایمان و دوری از شرک، عدالت‌طلبی و حمایت از مظلومان، کوشش و تلاش، حق‌پذیری، شهامت و شجاعت، عفت و پاکدامنی، پرهیز از افراط و تفریط، خوش اخلاقی و تواضع در برابر مردم، عبادت و امر به معروف و نهی از منکر، خداپرستی، نیکی به پدر و مادر، یادآوری معاد و روز قیامت و تزکیه و تعلیم از این ویژگی‌ها هستند (قرآن کریم، سوره‌های ۱۲-۱۴-۱۸-۱۹). همچنین رسول گرامی اسلام از نسل جوان، تابلویی تصویر نموده که مورد استفاده صاحب‌نظران قرار گرفته است. ایشان جوانان را سرمایه‌های بالقوه هر سرزمین معرفی کرده و نشان داده که جوانان می‌توانند در پیشبرد هدف‌ها و مقاصد جامعه اسلامی نقش اساسی ایفا نمایند. همچنین پیامبر گرامی اسلام (ص) توجه ویژه‌ای به واگذاری مسئولیت به جوانان داشتند و از نسل جوان برای کارهای حساس مملکت استفاده می‌کردند که نمونه آن، واگذاری مسئولیت به اسامه بن زید هجده ساله است. همین روند توجه به جوانان پس از پیامبر اکرم (ص) در سیره حضرت علی (ع) و سایر ائمه نیز دیده می‌شود.

در دوران اخیر نیز حضرت امام خمینی (ره) ضمن توجه کامل به جوانان به عنوان امید و آینده سازان کشور به همه مسئولان و دست اندرکاران سفارش می کند که: به هر شکل ممکن وسایل ارتقای اخلاقی و اعتقادی و علمی و هنری جوانان را فراهم سازید و آنان را تا مرز رسیدن به بهترین ارزش ها و نوآوری ها همراهی کنید و روح استقلال و خودکفایی را در آنان زنده نگه دارید (امام خمینی (ره)، ۶۷/۴/۲۹). پس از ایشان نیز رهبر معظم انقلاب ضمن برخورد صادقانه با جوانان، تلاش داشته اند با بیان واقعیت ها برای آنان، هدایت آنان به سوی منافع و قله های عزت ملت، آشنا نمودن آنان با هویت تاریخی و فرهنگی و دینی خود، تلاش برای حل معضل اشتغال و تحصیل و ازدواج و ارضای عطش علمی و فنی جوانان و کمک به تهذیب نفس و کرامت انسانی و اخلاقی معنوی و ایمان دینی جوانان، آنان را هوشیار و آگاه سازد (امام خامنه ای، ۱۳۸۰: ۶).

رهبر معظم انقلاب نیز با در پیش گرفتن رویه ای اصولی که از منابع اسلام ناب به ویژه سیره و سنت اهل بیت (ع) برخاسته، در زمینه برخورد با مسائل جوان، افق های تازه فراروی دست اندرکاران گشوده است. ایشان در تعریف جوانی فرموده اند: جوانی، یک پدیده درخشان و یک فصل بی بدیل و بی نظیر از زندگی هر انسانی است. سپس ایشان با تأکید بر پاک بودن جوان ایرانی می فرماید: من اعتقاد این است که جوان ایرانی، جوانی مؤمن، پاکدامن، پاک گوهر، دارای زمینه های دینی بسیار زیاد و مایل به جنبه های معنوی است. ایشان با الگو قرار دادن دوران جوانی حضرت علی (ع) فرموده اند: درخشش امیرالمومنین (ع) در دوره جوانی، همان الگوی ماندگاری است که همه جوانان می توانند آن را سرمشق خودشان قرار دهند. همچنین ایشان معتقدند: مسئله جوانان در هر جامعه ای یکی از مهم ترین مسائل می باشد و در مورد مهم ترین نیاز جوان ها می فرمایند: نیاز عمده جوان، هویت است، باید هویت و هدف خودش را بشناسد؛ باید بداند کیست و برای چه می خواهد کار و تلاش کند. دشمن می خواهد هویت جوان ایرانی را از او بگیرد؛ هدف ها را از بین ببرد؛ افق ها را تیره کند (امام خامنه ای، ۱۳۸۰: ۳۵).

در بخش چارچوب نظری پس از بیان تعاریف مختلف راهبرد و جمع‌بندی تعریف نهایی آن، از میان الگوهای مختلف راهبرد، الگوی SWOT تعیین و مشخص شد، که بر آن اساس، راهبردها با تحلیل محیط داخلی (نقاط قوت و ضعف) و محیط خارجی (فرصت‌ها و تهدیدات) در ذیل هدف‌های بلندمدت و در چارچوب سیاست‌های کلی تدوین می‌گردد، همچنین مفهوم اقتدار، اقتدار ملی و عناصر و مؤلفه‌های مؤثر در توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران تبیین و معین شد. از سوی دیگر، جوان و جوانی مورد تعریف و تحدید قرار گرفت و نظرات مختلف به‌ویژه دیدگاه اسلام و فرمایش‌های امام خمینی (ره) و رهنمودهای مقام معظم رهبری و سایر اسناد بالادستی در مورد جوانان بیان گردید. در گام اول، ابتدا براساس ادبیات و مبانی نظری تحقیق با مراجعه به کتاب‌ها، تحقیق‌ها، پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، مقاله‌ها و اسناد، آنچه که به‌عنوان نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها، و تهدیدهای موجود در راستای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران در این منابع بیان گردیده بود، احصاء و فهرست‌برداری شد. در گام دوم در چندین نشست تخصصی مشترک با جوانان واقع در محدوده سنی تعیین‌شده اعم از دانشگاهی و غیردانشگاهی، ضمن ایجاد طوفان فکری و هدایت و راهنمایی‌های لازم و مراقبت از قرار گرفتن آنان در محدوده موردنظر و عدم خروج از بحث‌های اصلی، فهرست کاملی از نقاط قوت و ضعف (عوامل داخلی) و فرصت‌ها و تهدیدها (عوامل خارجی)، تعیین و مشخص گردید. در گام سوم با بهره‌گیری از ابزار مصاحبه و مشاوره با خبرگان شامل اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها، روحانیون، مسئولان و کارشناسان ارشد امور جوانان و تشکیل جلسه‌های متعدد، عوامل بالا مورد بحث، بازبینی و بررسی قرار گرفت و تکمیل گردید و در گام چهارم در چندین جلسه با استادان محترم راهنما و مشاور بر روی هر یک از این عوامل و شاخص‌ها بحث و بررسی لازم انجام شد و ضمن تکمیل نظرات ارائه‌شده پیشین و ادغام موارد مشابه و حذف موارد کم‌اهمیت و غیرعمومی و ترکیب برخی از

شاخص‌ها، جمع‌بندی نهایی صورت‌گرفت و نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی بر اساس مبانی نظری تحقیق، نظر خبرگان، جوانان و نظر استادان راهنما و مشاور، تهیه و تنظیم گردید.

۴-۲-۲. نقاط قوت

مهم‌ترین نقاط قوتی که از نظر نمونه آماری در فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی مؤثر بوده و امتیاز لازم را در آزمون اولیه کسب نموده‌اند عبارتند از:

- (۱) اعتقاد و پایبندی جوانان به آموزه‌های دینی و علاقه آنان به حضور در هیئت‌ها و تشکل‌های دینی،
- (۲) نسبت بالای جمعیت جوان در ساختار جمعیت کشور،
- (۳) تنوع فرهنگی، قومیتی و فکری جوانان،
- (۴) نقش درخور توجه جوانان در رشد و توسعه علمی و فرهنگی کشور و افزایش جوانان دانشگاهی و حوزوی تحصیلکرده و متخصص (ظهور نسل چهارم جوانان به‌عنوان نسل فناوری)
- (۵) شکوفایی حس خلاقیت و نوآوری جوانان کشور در زمینه‌های فرهنگی، علمی، نظامی، صنعتی، پزشکی و غیره...
- (۶) علاقه جوانان به ورزش‌های پهلوانی، قهرمانی، محلی و همگانی و حضور گسترده آنها در میدان‌های ورزشی،
- (۷) علاقه جوانان به مشارکت و مسئولیت‌پذیری در امور اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، علمی و سیاسی (به‌ویژه انتخابات)،
- (۸) وجود فرهنگ کهن و اصیل اسلامی - ایرانی به‌مثابه تکیه‌گاهی مستحکم برای تقویت هویت اسلامی - ایرانی،

- (۹) جریان رو به رشد خودباوری، اعتماد به نفس، خوداتکایی و جدیت در نیل به هدف‌ها در بین جوانان،
- (۱۰) حضور گسترده و فعالانۀ جوانان در بسیج و سایر نهادهای انقلابی،
- (۱۱) وجود امنیت پایدار جهت فعالیت گسترده جوانان در بخش‌های مختلف جامعه،
- (۱۲) دیدگاه مثبت رهبران عالی نظام (حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری) در مورد حضور و مشارکت جوانان در همه امور،
- (۱۳) ظرفیت‌های مثبت و بالای فعالیت تشکل‌های صنفی و دانشجویی جوان،
- (۱۴) نقش کرسی‌های آزاداندیشی موردنظر مقام معظم رهبری در ایجاد فضای مناسب جهت رشد و شکوفایی جوانان.

۵-۲-۲. نقاط ضعف

- (۱) بیکاری و کاهش فرصت‌های شغلی متناسب با تخصص و تحصیلات جوانان،
- (۲) گسترش نسبی اعتیاد به مواد مخدر به‌ویژه مواد مخدر شیمیایی در بین جوانان و کاهش سن معتادان،
- (۳) افزایش نسبی رفتارهای آسیب‌زا، انحرافی و بزهکارانه مانند انحراف‌های جنسی، مشروبات الکلی، قمار، مهمانی‌های شبانه، پرخاشگری، روسپیگری و رو آوردن جوانان به سایر لذت‌های حرام،
- (۴) کاهش ازدواج، تأخیر در سن ازدواج و فرار از مسئولیت فرزندآوری به جهت عدم تأمین بسترهای ضروری (شغل، مسکن و...) و افزایش میزان طلاق،
- (۵) کمبود نهادها و ظرفیت‌های قابل اتکا و مشارکت‌جو از جمله سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان،
- (۶) مهاجرت بی‌رویه جوانان به شهرها به‌ویژه کلان‌شهرها،
- (۷) فقدان برنامه‌ریزی فراگیر و ساماندهی دقیق در مورد جوانان،

- (۸) پشتیبانی ناکافی مالی و اقتصادی از جوانان برای سرمایه‌گذاری و انجام فعالیت‌های اقتصادی و تخصیص و هزینه‌کرد نامناسب منابع،
- (۹) ضعف هماهنگی بین دستگاه‌های وظیفه‌مند در امور جوانان،
- (۱۰) فرعی شدن مسائل جوانان پس از ادغام سازمان‌های ملی جوانان و تربیت بدنی در وزارت ورزش و جوانان،
- (۱۱) فراگیری و تعمیق چالش‌های هویتی،
- (۱۲) کاهش حس اعتماد به برخی از مسئولان به جهت استفاده ابزاری از جوانان در برخی موارد و عدم تحقق وعده‌ها،
- (۱۳) ناکافی و نامناسب بودن برنامه رسانه‌های شنیداری و دیداری داخلی به‌ویژه از سوی صدا و سیما برای مخاطبان جوان و در نتیجه گرایش آنها به رسانه‌های معاند و بیگانه،
- (۱۴) عدم معرفی الگوی مناسب در سبک زندگی اسلامی-ایرانی به جوانان.

۲-۲-۶. فرصت‌ها

- (۱) افزایش مقاله‌های علمی و حضور موفق جوانان ایرانی در المپیادهای علمی ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی،
- (۲) ارتقای جایگاه جوانان ایرانی در جهان از جهت اختراع‌ها، اکتشاف‌ها و پیشرفت‌های علمی، فنی و فناورانه،
- (۳) امکان بهره‌برداری از ظرفیت جوانان ایرانی تحصیلکرده و متخصص مقیم در سایر کشورها،
- (۴) حضور جوانان ایرانی در مسابقه‌های ورزشی بین‌المللی (آسیایی، المپیک و جهانی)،

- (۵) تعالیم و رهنمودهای مثبت اسلام، قرآن، پیشوایان و عالمان دین و مذهب در مورد جوانان،
- (۶) امکان ایجاد ارتباط سریع، وسیع و آسان با جوانان سایر کشورهای جهان در نتیجه رشد علمی - فناوری و بهره‌برداری از ظرفیت‌های مثبت شبکه‌های اجتماعی مجازی برای جوانان،
- (۷) گسترش روزافزون امکانات ارتباطی رسانه‌ای و مجازی و امکان دسترسی وسیع و سریع به پایگاه‌های اطلاعاتی و علمی با بهره‌مندی از فضای رایانه‌ای و رسانه‌ای،
- (۸) نقش جوانان در جنبش‌های بیداری اسلامی و علاقه‌مندی آنان به فرهنگ انقلاب اسلامی، فرهنگ مقاومت و جهاد و شهادت.

۲-۲-۷. تهدیدها

- (۱) قرارگرفتن در معرض تهاجم فرهنگی به‌ویژه برنامه‌های ماهواره (شبکه‌های فارسی و خارجی)، اینترنت، رایانامه، سرگرمی‌های فضای مجازی، فیس بوک، توییتر، کالاهای فرهنگی تولیدی خارجی و...
- (۲) جاذبه‌های غرب برای جوانان و در نتیجه تشدید پدیده فرار مغزها و مهاجرت جوانان تحصیلکرده و نخبه به خارج از کشور،
- (۳) ایجاد تشکیک در بنیان‌های عقیدتی، اسلامی و ارزش‌های معنوی جوانان و رواج مکاتب، نحله‌ها، ادیان و مذاهب ضالّه نوپا، خرافه‌پرستی، شیطان‌پرستی، پیامبران دروغین، پوچ‌گرایی و...
- (۴) سلب اعتماد، تخریب و ترور شخصیت‌های دینی، مذهبی و مسئولان اجرایی کشور در نزد جوانان و ایجاد فاصله بین آنها،
- (۵) تخریب بنیان خانواده، ترویج تجردگرایی و بی‌اعتمادی در روابط خانوادگی، تبلیغ در جهت اختلاط دختر و پسر،

- (۶) تلاش گروه‌های معاند و ضد انقلاب به‌ویژه منافقان در جهت اغفال و جذب جوانان داخل و به‌ویژه خارج از کشور،
- (۷) تبلیغ و ترویج فساد و بی‌بندوباری، دوستی با جنس مخالف، روابط نامشروع جنسی، بدحجابی، سرگرمی‌های غیرمجاز و... در بین جوانان و رفع قبح آنها در نگاه جوانان،
- (۸) ترویج تقلید از فرهنگ بیگانه غربی در بین جوانان و هدایت آنان به الگوبرداری از غرب و تلاش در جهت تغییر الگوی سبک زندگی و الگوی مصرف جوانان به الگوهای جوانان غربی،
- (۹) اشاعه یاس، ناامیدی، بی‌اعتمادی، بدبینی و نگرش منفی نسبت به آینده در بین جوانان.

۸-۲-۲. الگوی مفهومی

در ابتدای مقاله، مفهوم راهبرد تعریف شد و ویژگی‌های یک راهبرد مناسب، معین گردید. سپس در ادامه، مفهوم اقتدار ملی و مؤلفه‌هایی مؤثر در توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران، تبیین و معین گردید و در بخش آخر، ضمن ارائه تعاریف گوناگون از جوان، تعریف نهایی این‌گونه جمع‌بندی گردید که جوان، فردی است که در یک محدوده سنی مشخص (۱۵-۲۹ سال) قرار دارد و دارای ویژگی‌های جسمانی و الگوهای رفتاری معین با خرده‌فرهنگ خاص می‌باشد. سپس نظر مکاتب و اندیشمندان به‌ویژه جامعه‌شناسان مطرح و همچنین دیدگاه اسلام و رهبران دین و فرمایش‌های امام خمینی(ره) و رهنمودهای مقام معظم رهبری در این مورد بیان گردید.

همان‌گونه که از روند پژوهش مشخص شد، این تحقیق بر آن است که براساس اسناد بالادستی موجود همچون دیدگاه اسلام، فرمایش‌های بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، رهنمودهای مقام معظم رهبری و سند چشم‌انداز و... به ارائه راهبردهای مناسب

بپردازد تا براساس آن، جوانان به‌عنوان مهم‌ترین بخش از نیروی انسانی (هم از جنبه کمی و هم کیفی) ارتقاء یافته و با این راهبردها، جمعیت جوان کشور فعال شده و بر مؤلفه‌های اقتدار اثر گذاشته و در نهایت، توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران حاصل گردد.

برای تحقق این هدف که هدف اصلی پژوهش است و رسیدن به راهبردهای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران، ارائه الگویی اولیه ضروری می‌باشد. چنین الگویی به‌منزله یک طرح جامع برای به‌کارگیری و استفاده از جوانان در جهت فعال نمودن آنها و در راستای توسعه مؤلفه‌های مختلف اقتدار ملی می‌باشد که نتیجه آن، ارتقای نیروی انسانی و به‌ویژه جوانان می‌باشد که موجب توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران می‌گردد. در ارائه این الگو باید به نکات زیر توجه نمود:

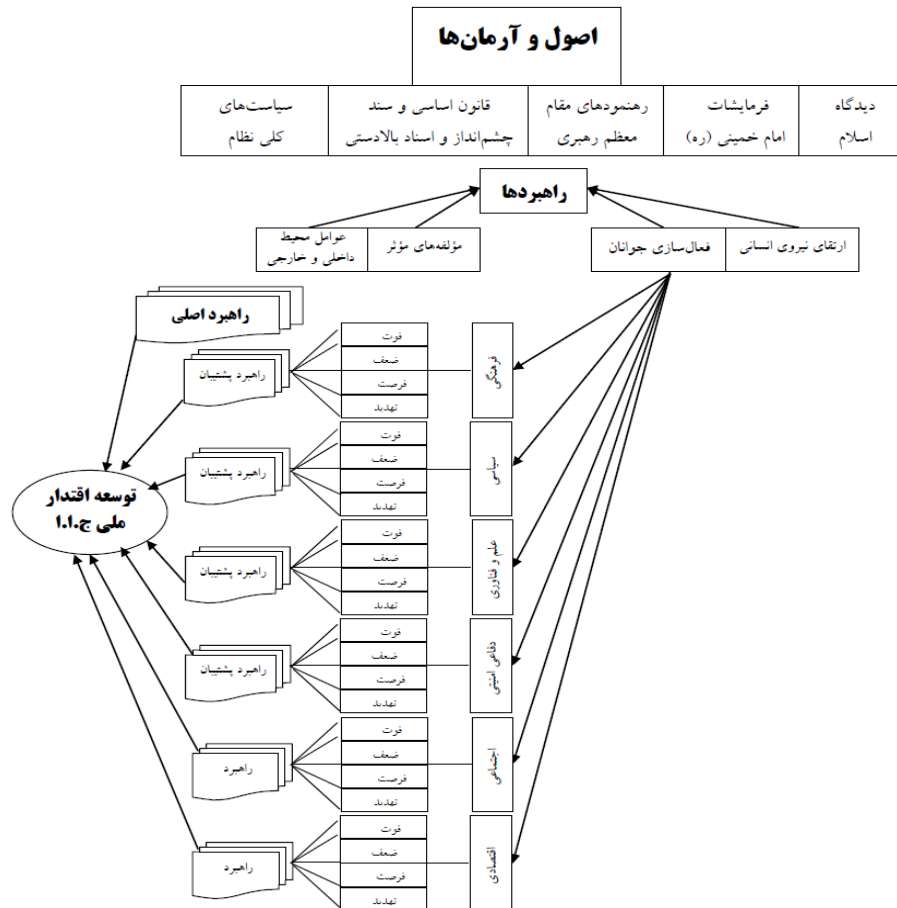
(۱) بین راهبرد و توسعه اقتدار ملی از یک‌سو و جوانان از سوی دیگر ارتباط برقرار کند.

(۲) رابطه بین راهبردها، توسعه اقتدار ملی و جوانان با اسناد بالادستی حفظ گردد.

(۳) بین مؤلفه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، علمی، فناوری، اقتصادی و دفاعی - امنیتی ارتباط و هماهنگی برقرار باشد.

باتوجه به نکات فوق، الگوی زیر به‌منظور تدوین راهبردهای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران ارائه می‌گردد.

نمودار شماره ۱. الگوی مفهومی راهبردهای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران

۳. یافته‌های تحقیق

۳-۱. آمار توصیفی متغیرهای جمعیت‌شناختی تحقیق

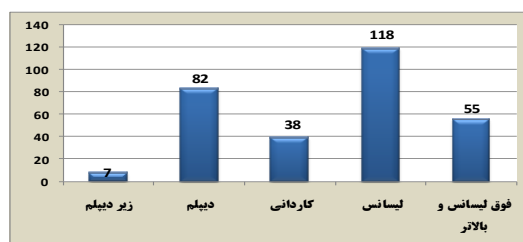
به منظور شناخت بهتر جامعه‌ای که در پژوهش مورد مطالعه قرار گرفته است، پیش از تجزیه و تحلیل داده‌های آماری لازم است این داده‌ها توصیف شوند. همچنین توصیف آماری داده‌ها، گامی در جهت تشخیص الگوی حاکم بر آنان و پایه‌ای برای

تبيين روابط متغيرهايي است که در پژوهش به کار می‌روند، پس نمونه آماری شامل ۳۰۰ جوان و ۱۰۰ خبره انتخاب شده به تفکیک جنسیت در جدول زیر و بر اساس مدرک تحصیلی در نمودار زیر مشخص گردیده‌اند:

جدول شماره ۱. فراوانی خبرگان و جوانان مورد مطالعه به تفکیک جنسیت

جنسیت	خبرگان		جوانان	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
مرد	۷۴	۷۴	۱۷۱	۵۷
زن	۲۶	۲۶	۱۲۹	۴۳
جمع کل	۱۰۰	۱۰۰	۳۰۰	۱۰۰

نمودار شماره ۲. جوانان مورد مطالعه به تفکیک مدرک تحصیلی

خبرگان مورد مطالعه نیز از نظر تحصیلات، بیشتر در سطح کارشناسی ارشد و دکتری (۷۷٪) قرار دارند.

۳-۲. تحلیل یافته‌های تحقیق

۳-۲-۱. بررسی وضعیت عوامل محیط داخلی (نقاط قوت)

پس از تکمیل ۳۰۰ پرسشنامه از جوانان و ۱۰۰ پرسشنامه از خبرگان از میان ۱۴ نقطه قوت بیان شده در پرسشنامه‌ها، هر یک از نقاط قوت با توجه به نظرات خبرگان و جوانان و با استفاده از رابطه میانگین وزنی نظرات و تلفیق آنها رتبه‌بندی گردید. بر اساس نظر خبرگان و جوانان از میان ۱۴ نقطه قوت اعلام‌شده، مهم‌ترین نقطه قوت

فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران نقش درخور توجه جوانان در رشد و توسعه علمی و فرهنگی کشور و افزایش جوانان دانشگاهی و حوزوی تحصیلمکرده و متخصص (ظهور نسل چهارم جوانان به‌عنوان نسل فناوری) می‌باشد. همچنین دومین نقطه قوت در فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران از نظر خبرگان و جوانان، شکوفایی حس خلاقیت و نوآوری جوانان کشور در زمینه‌های فرهنگی، علمی، نظامی، صنعتی، پزشکی و... می‌باشد.

۲-۳. بررسی وضعیت عوامل محیط داخلی (نقاط ضعف)

در مورد تعیین مهم‌ترین نقطه ضعف جوانان در راستای توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران، نظرات خبرگان و جوانان با استفاده از رابطه میانگین وزنی نظرات با یکدیگر تلفیق و بر این اساس از میان ۱۴ نقطه ضعف تأییدشده، بیکاری و کاهش فرصت‌های شغلی متناسب با تخصص و تحصیلات جوانان، مهم‌ترین نقطه ضعف موجود در راستای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران می‌باشد.

۳-۲-۳. بررسی وضعیت عوامل محیط خارجی (فرصت‌ها)

برای رتبه‌بندی هر یک از نقاط فرصت با توجه به نظرات خبرگان و جوانان با استفاده از رابطه میانگین وزنی نظرات و تلفیق آنها با یکدیگر، نتایج تجزیه و تحلیل نشان می‌دهد که از میان هشت فرصت تأییدشده، در نهایت با توجه به نظر خبرگان و جوانانی که پرسشنامه را تکمیل کرده‌اند، ارتقای جایگاه جوانان ایرانی در جهان به جهت اختراع‌ها، اکتشاف‌ها و پیشرفت‌های علمی، فنی و فناورانه، مهم‌ترین فرصت موجود در راستای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود و همچنین افزایش مقاله‌های علمی و حضور موفق جوانان ایرانی در المپیادهای علمی ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی دومین فرصت موجود در این راستا می‌باشد.

۴-۲-۳. بررسی وضعیت محیط خارجی (تهدیدها)

برای رتبه‌بندی هر یک از نقاط تهدید با توجه به نظرات خبرگان و جوانان باید با استفاده از رابطه میانگین وزنی نظرات این دو گروه و تلفیق آنها که نتایج تجزیه و تحلیل با استفاده از نرم‌افزار به کار برده شده نشان می‌دهد که از میان ۹ نقطه ضعف مورد تأیید، با توجه به نظر خبرگان و جوانان در راستای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران، قرار گرفتن در معرض تهاجم فرهنگی به‌ویژه برنامه‌های ماهواره، اینترنت، رایانامه، سرگرمی‌های فضای مجازی، فیس بوک، توییتر و کالاهای فرهنگی تولیدی خارجی، مهم‌ترین تهدید محسوب می‌شود.

۴. نتیجه‌گیری

۴-۱. جمع‌بندی

۴-۱-۱. بررسی فرضیه‌ها

(۱) در فرضیه نخست، «اعتقاد و پایبندی جوانان به آموزه‌های دینی و مذهبی و علاقه آنها به حضور در هیئت‌ها و تشکل‌های دینی و مذهبی» مهم‌ترین نقطه قوت در راستای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران بیان شده بود که بر اساس نتایج به دست آمده، این فرضیه رد شده و «نقش در خور توجه جوانان در رشد و توسعه علمی و فرهنگی کشور و افزایش جوانان دانشگاهی و حوزوی تحصیل‌کرده و متخصص (ظهور نسل چهارم به‌عنوان نسل فناوری)» به‌عنوان مهم‌ترین نقطه قوت تعیین گردیده است.

(۲) بنا بر فرضیه دوم تحقیق، «بیکاری و کاهش فرصت‌های شغلی متناسب با تخصص و تحصیلات»، مهم‌ترین نقطه ضعف در راستای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران اعلام گردیده که نتایج به دست آمده از داده‌ها، این فرضیه را تأیید می‌نماید.

(۳) بنا بر فرضیه سوم تحقیق، «افزایش مقاله‌های علمی و حضور موفق جوانان در المپیادهای علمی خارجی» مهم‌ترین فرصت در راستای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران بیان شد، اما بر اساس نتایج به دست آمده از داده‌های پژوهش، «ارتقای جایگاه جوانان ایرانی در جهان به جهت اختراعات، اکتشاف‌ها و پیشرفت‌های علمی، فنی و فناورانه» به عنوان مهم‌ترین فرصت اعلام گردیده است.

(۴) بر اساس فرضیه چهارم، «قرار گرفتن جوانان در معرض تهاجم فرهنگی به ویژه برنامه‌های ماهواره (شبکه‌های فارسی و خارجی)، اینترنت، رایانامه، سرگرمی‌های فضای مجازی، فیس‌بوک، توئیتر، کالاهای فرهنگی تولیدی خارجی و...» مهم‌ترین تهدید در راستای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران بیان شده که نتایج به دست آمده از داده‌های این پژوهش، این فرضیه را تأیید می‌کند.

۲-۱-۴. راهبردها

با در نظر گرفتن چشم‌انداز کشور و جوانان در افق ۱۴۰۴ (سازمان ملی جوانان و با توجه به هدف‌های نظام جمهوری اسلامی ایران، نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای موجود در مورد جوانان و چالش‌های پیش‌رو، راهبردهای زیر برای فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران ارائه می‌گردد.

۱-۲-۴. راهبرد اصلی

ساماندهی و توسعه فعالیت‌های جوانان از راه ارتقای نقاط قوت آنان در بخش علمی به ویژه ظهور نسل چهارم به عنوان نسل فناوری، رفع نقاط ضعف جوانان (بیکاری و کاهش فرصت‌های شغلی مناسب با تخصص) و بهره‌مندی حداکثری از فرصت‌ها (اختراعات و نوآوری‌های علمی) و مقابله با تهدیدهای فراروی جوانان (تهاجم فرهنگی بیگانگان) به گونه‌ای که منجر به توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران گردد.

۲-۱-۴. راهبردهای پشتیبان

در فرایند تحقیق ابتدا مهم‌ترین نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهایی که از نظر خبرگان و جوانان در فعال‌سازی جوانان در توسعه اقتدار ملی ج.ا.ایران مؤثر بوده و امتیاز مناسب را در آزمون (پرسشنامه) کسب کرده بودند، در جدول ماتریس SWOT قرار گرفته و سپس بر اساس الگوی یادشده راهبردهایی از ترکیب نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدها استخراج و به‌عنوان راهبردهای پشتیبان تدوین گردید. مهم‌ترین راهبردهای پشتیبان که بر اساس نظرخواهی از ۲۵ خبره مرتبط در این خصوص، اولویت‌بندی گردیده و با امتیازهای داده شده از سوی پاسخ‌دهندگان نیز مطابقت دارد عبارتند از:

(۱) ساماندهی فعالیت و اشتغال جوانان به‌عنوان مهم‌ترین اولویت نظام با تقویت و توسعه کارآفرینی، افزایش مهارت‌ها و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تخصصی با رویکردهای نوین به‌ویژه در حوزه فعالیت‌های مولد، فناوری اطلاعات و نانو فناوری با هدف ایجاد امید، اعتماد و نگرش مثبت به آینده و افزایش تلاش جوانان (w1t9).

(۲) تحکیم، تعمیق و تقویت هویت دینی و ملی جوانان جهت تجهیز، توانمندسازی و مصون نمودن آنها در برابر تهاجم گسترده فرهنگی و هدف‌های جنگ نرم غرب (w11t1).

(۳) گسترش هماهنگی بین دستگاه‌های مسئول در امور فرهنگی جوانان به‌منظور توانمندسازی آنها در مقابله با تهاجم فرهنگی به‌ویژه برنامه‌های ماهواره، اینترنت، رایانامه، سرگرمی‌ها و سایر آسیب‌های محتمل فضای مجازی، فیس‌بوک، توئیتر، کالاهای فرهنگی خارجی و.... (w9t1).

(۴) تقویت احساس خودباوری، اعتماد به نفس، خوداتکایی و جدیت در جوانان جهت تسریع در حرکت رو به جلو، توسعه و بالندگی کشور به‌ویژه در زمینه اختراع‌ها، اکتشاف‌ها و پیشرفت‌های علمی، فنی و فناورانه (s9o2).

- (۵) ارائه، توسعه و ترویج الگوی سبک زندگی اسلامی- ایرانی به جوانان و معرفی الگوهای متنوع ملی منطبق با ارزش‌های اسلامی و سلیقه جوانان جهت ارضای حس تنوع‌طلبی، نوحواهی و زیبادوستی در مقابله با ترویج الگوهای نامناسب غربی (w14t8).
- (۶) ساماندهی و تسهیل فرایند ازدواج جوانان با تأمین بسترهای ضروری آن (شغل، مسکن و...) و اجرای سیاست‌های تشویقی؛ به گونه‌ای که منجر به کاهش سن ازدواج، افزایش عمومیت ازدواج، تحکیم نهاد خانواده زوج‌های جوان و تکریم مقام مادران گردد (w4t5).
- (۷) برنامه‌ریزی برای استفاده از ظرفیت‌های جمعیت جوان کشور به‌عنوان سرمایه‌های انسانی و اجتماعی در جهت توسعه و تعالی کشور و فراهم نمودن زمینه‌های زندگی و فعالیت مناسب برای ترغیب جوانان به‌ویژه نخبگان به ماندگاری در کشور و کاهش مهاجرت جوانان و فرار مغزها (s2t2).
- (۸) تهیه، تولید و تنوع‌بخشی به برنامه‌های رسانه‌های دیداری و شنیداری داخلی به‌ویژه صداوسیما جهت جذب حداکثری مخاطبان جوان و مقابله و کم اثر نمودن برنامه‌های رسانه‌های معاند و بیگانه (w13t1).
- (۹) توسعه کرسی‌های آزاداندیشی مورد نظر مقام معظم رهبری و فراهم نمودن فضای مناسب جهت آزادی بیان و رفع شبهه‌های جوانان در بنیان‌های عقیدتی اسلام و انقلاب اسلامی ایران (s14t3).
- (۱۰) تبیین و ترویج دیدگاه مثبت اسلام و رهبران عالی نظام جمهوری اسلامی در مورد جوانان با گسترش ارتباط روحانیون و مسئولان با جوانان و حضور در مجامع آنها و شنیدن دیدگاه‌ها، مشکل‌ها و پیشنهادهای جوانان برای ایجاد اعتماد و جلوگیری از تخریب و ترور شخصیت‌های دینی و مسئولان کشور و شکاف بین آنها (t4s12).

- (۱۱) توسعه مشارکت جوانان در امور اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، علمی و سیاسی و استفاده از آنها در سطوح کارشناسی و مدیریتی برای آگاه‌سازی از مشکلات، اعتمادسازی و جلوگیری از بدبینی و فاصله با مسئولان اجرایی کشور (s7t4).
- (۱۲) فراهم نمودن بسترهای لازم در جهت شکوفایی استعدادها، خلاقیت‌ها و نوآوری‌های جوانان کشور برای ایفای نقش فعال در فرایند توسعه اقتصادی، اجتماعی و علمی کشور (s5o2).
- (۱۳) ساماندهی و برنامه‌ریزی فراگیر و دقیق برای تأمین نیازهای متنوع قانونی و مشروع جوانان (آموزش، اشتغال، مسکن، ازدواج، اوقات فراغت و آزادی بیان) و نهادینه کردن قبح اجتماعی - فرهنگی اجابت این نیازها به صورت غیرقانونی و نامشروع (w7t7).
- (۱۴) مبارزه پیشگیرانه همراه با توانمندسازی و آگاهی‌بخشی درباره مضررات مواد مخدر و رفتارهای بزه‌کارانه از سنین نوجوانی در نهادهای خانواده، مدرسه و محیط‌های دوستانه همراه با برنامه‌ریزی و ساماندهی اوقات فراغت و توسعه فضاهای ورزشی و تفریحی (w2o4).
- (۱۵) پشتیبانی مادی و معنوی مؤثر و انگیزه‌بخش از ایده‌های جدید جوانان به‌ویژه نخبگان در همه بخش‌های علمی، فنی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی جهت ایجاد محیط مناسب برای فعالیت و عرضه خلاقیت‌ها در داخل و جلوگیری از مهاجرت جوانان به خارج (w8t2).
- (۱۶) شناسایی، تقویت و توسعه تشکل‌ها و سازمان‌های غیردولتی مرتبط با جوانان و کمک به ایجاد تشکل‌های ضروری جدید در جهت واگذاری امور غیرحاکمیتی، کاهش مسئولیت دولت، رفع نیازها، افزایش ایجاد انگیزه و امید به آینده (w5t9).

- (۱۷) فراهم آوردن سازوکارهای نهادی برای تقویت و تعمیق اعتقادهای جوانان با توسعه آموزش و آگاهی‌های دینی و مذهبی و پاسخ به پرسش‌ها و شبهه‌های دینی آنها و نقد موشکافانه مکاتب، نحله‌ها، ادیان و مذاهب نوپا (s1t3).
- (۱۸) افزایش تعامل و انتقال تجربیات و آخرین یافته‌های علمی، فنی و فناورانه توسط جوانان ایرانی تحصیلکرده و متخصص مقیم در سایر کشورها در جهت ارتقای علمی و فناوری جمهوری اسلامی ایران (o3s4).
- (۱۹) فراهم نمودن زمینه افزایش تولیدهای علمی- پژوهشی جوانان در نشریه‌های علمی- پژوهشی و حضور موفقیت‌آمیز در المپیادها و محافل معتبر علمی بین‌المللی (s4o1).
- (۲۰) استفاده از ظرفیت و حضور گسترده و فعالانه جوانان در بسیج برای مقابله با گروه‌های معاند و ضدانقلاب به‌ویژه منافقان (s10t6).
- (۲۱) برنامه‌ریزی و اهتمام در جذب و تأثیرگذاری بر جوانان سایر کشورها با اولویت کشورهای مسلمان همسایه و متأثر از جنبش‌های بیداری اسلامی و علاقه‌مند به فرهنگ انقلاب اسلامی با توجه به وسعت کشور، تعداد همسایگان و تنوع فکری، فرهنگی، مذهبی و قومیتی جوانان (s3o8).
- (۲۲) پایبند نمودن جوانان به اجرای فرامین اسلامی با آموزش اصولی مسائل دینی و مذهبی و مشارکت آنها در هیئت‌ها، تشکل‌ها، فعالیت‌ها، مناسبت‌ها و مجامع دینی و مذهبی جهت جلوگیری از فساد و بی‌بندوباری در بین جوانان (s1t7).
- (۲۳) معرفی فرهنگ کهن و اصیل اسلامی- ایرانی به جوانان غیرایرانی و ایرانی مقیم سایر کشورهای جهان با بهره‌مندی از ظرفیت شبکه‌های اجتماعی اینترنتی (o6s8).
- (۲۴) زمینه‌سازی برای گسترش ارتباطات و دسترسی جوانان به یافته‌های علمی، فنی، فناورانه و اطلاعاتی نو با دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی و علمی فضای رایانه‌ای در جهت ارتقای علمی و فناورانه جوانان کشور (o7s5).

(۲۵) شناسایی و توسعه ورزش‌های بومی - محلی و همگانی در جهت ارتقای سلامت و نشاط جوانان و برنامه‌ریزی و استعدادیابی در ورزش‌های قهرمانی با هدف کسب موفقیت و مقام در مسابقات بین‌المللی (s604).

۲-۴. پیشنهادها

۱-۲-۴. اشتغال

- (۱) ایجاد و توسعه کارگاه‌های تولیدی کوچک و متوسط در جهت توسعه اشتغال جوانان (وزارتخانه‌های تعاون، صنعت معدن و تجارت و جهاد کشاورزی)،
- (۲) توسعه آموزش‌ها و مهارت‌های فنی و حرفه‌ای و کاربردی تخصصی جهت اشتغال ارزان و سریع جوانان (سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای)،
- (۳) توسعه مهارت‌های فنی حرفه‌ای و تخصصی جوانان (سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای)،
- (۴) توسعه مراکز کارآفرینی برای جوانان (وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی)،
- (۵) توانمندسازی جوانان در حوزه فناوری اطلاعات و نانوفناوری (دفتر فناوری اطلاعات استناداری‌ها).

۲-۲-۴. ازدواج

- (۱) اعطای تسهیلات قرض‌الحسنه (بدون کارمزد یا با کارمزد بسیار کم) جهت ازدواج جوانان (بانک مرکزی و وزارت ورزش و جوانان)،
- (۲) تقبل برخی از هزینه‌های عمومی ازدواج از سوی دولت (وزارت ورزش و جوانان)،
- (۳) اعطای جوایز و امتیازهای قابل توجه به جوانان متأهل در مقابل جوانان مجرد (دستگاه مرتبط با محوریت وزارت ورزش و جوانان).

۳-۲-۴. مسکن

(۱) ساماندهی به مسکن جوانان با هماهنگی وزارتخانه‌های ورزش و جوانان و راه و شهرسازی با همکاری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (وزارتخانه‌های راه، مسکن و شهرسازی و ورزش و جوانان)،

(۲) هدایت و حمایت انبوه‌سازان به تولید مسکن ارزان‌قیمت و کوچک برای اجاره و فروش به جوانان (وزارت راه، مسکن و شهرسازی)،

(۳) تقویت بنیه اقتصادی جوانان متأهل در جهت تأمین مسکن با پرداخت وام از طریق نظام بانکی، نظام یارانه‌ای و بیمه‌ای (وزارت راه، مسکن و شهرسازی و بانک مرکزی).

۴-۲-۴. ورزش

(۱) توسعه فضاهای ورزشی ویژه جوانان به‌ویژه دختران (وزارت ورزش و جوانان)،

(۲) توسعه ورزش‌های بومی محلی، همگانی و قهرمانی جوانان (وزارت ورزش و جوانان)،

(۳) استعدادیابی در ورزش جوانان به‌ویژه در مدارس و دانشگاه‌ها (وزارتخانه‌های ورزش و جوانان، آموزش و پرورش و علوم، تحقیقات و فناوری)،

(۴) توسعه نهادهای ورزشی دولتی و غیردولتی و مدیریت آنها در جهت بهره‌مندی حداکثری جوانان از این نهادها (وزارت ورزش و جوانان).

۵-۲-۴. علمی

(۱) حمایت و توسعه کانون‌های علمی دانشجویی (معاونت علمی ریاست جمهوری با همکاری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)،

(۲) توسعه پارک‌های فناوری (معاونت علمی ریاست جمهوری)،

(۳) توسعه بنیاد ملی نخبگان کشور (معاونت علمی ریاست جمهوری)،

(۴) برنامه‌ریزی در جهت حضور موفقیت‌آمیز جوانان ایرانی در المپیادهای بین‌المللی (معاونت علمی ریاست جمهوری با همکاری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی).

۴-۲-۶. اوقات فراغت

- (۱) ساماندهی جامع اوقات فراغت جوانان (وزارت ورزش و جوانان)،
- (۲) فراهم نمودن زمینه کسب لذایذ حلال برای جوانان (دستگاه‌های مرتبط)،
- (۳) توسعه کمی و کیفی شبکه‌های تلویزیونی جوان (صدا و سیما ج.ا. ایران)،
- (۴) افزایش برنامه‌های رادیو و تلویزیون با محتوای تفریحی، سرگرمی، مسابقه و شاد و پُرنشاط برای جوانان (صدا و سیما ج.ا. ایران و سایر دستگاه‌های مرتبط).

۴-۲-۷. اعتیاد

- (۱) توسعه مراکز ترک اعتیاد و بازپروری جوانان (ستاد مبارزه با مواد مخدر و دستگاه‌های وظیفه‌مند)،
- (۲) حمایت از سازمان‌های غیردولتی فعال در امر مبارزه با مواد مخدر (ستاد مبارزه با مواد مخدر و دستگاه‌های وظیفه‌مند)،
- (۳) توسعه آموزش مضرات مواد مخدر در مدارس و محیط‌های آموزشی (وزارت آموزش و پرورش، علوم تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی).

۴-۲-۸. اجتماعی-فرهنگی

- (۱) ارائه آموزش‌های مناسب به خانواده‌ها در مورد تربیت کودکان، نوجوانان و جوانان (وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و آموزش و پرورش)،
- (۲) احیای افتخارهای اسلام و ایران برای جوانان با هدف تقویت و تعمیق هویت اسلامی- ایرانی (وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و آموزش و پرورش)،

- (۳) رفع موانع اداری و غیراداری برای فعالیت جوانان به ویژه جوانان نخبه کشور (معاونت علمی ریاست جمهوری)
- (۴) گسترش تولیدات فرهنگی و دینی جوانان (وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی)،
- (۵) گسترش کمی و کیفی تولید رسانه‌ای (سازمان صدا و سیما، ج.ا.ایران و معاونت مطبوعاتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی)،
- (۶) گسترش برنامه‌های گردشگری و ایران‌شناسی (میراث فرهنگی و گردشگری).

فهرست منابع

۱. قرآن کریم.
۲. افتخاری، اصغر (۱۳۸۰)، *اقتدار ملی، جامعه‌شناسی سیاسی قدرت از دیدگاه امام خمینی (ره)*، چاپ اول، تهران، انتشارات سازمان عقیدتی سیاسی نیروی انتظامی.
۳. افتخاری، اصغر (۱۳۸۳)، *کالبدشکافی اقتدار ملی*، چاپ اول، تهران، مرکز تحقیقات دانشگاه امام جعفر صادق(ع).
۴. امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، سیدعلی (۱۳۸۰)، *راه واقعی جوانان*، چاپ اول، تهران، مؤسسه فرهنگی قدر ولایت.
۵. آقابخشی، علی (۱۳۷۵)، *فرهنگ علوم سیاسی*، تهران، مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.
۶. بیرو، آلن (۱۳۶۶)، *فرهنگ علوم اجتماعی*، چاپ دوم، ترجمه باقر ساروخانی، تهران، نشر کیهان.
۷. حاج علی اکبری، محمدجواد (۱۳۸۶)، *برنامه توسعه و ارتقای مشارکت جوانان*، چاپ اول، تهران، سازمان ملی جوانان.
۸. حسن بیگی، ابراهیم (۱۳۹۰)، *مدیریت راهبردی*، چاپ اول، تهران، انتشارات سمت و دانشگاه عالی دفاع ملی.
۹. دال، رابرت (۱۳۶۴)، *تجزیه و تحلیل جدید سیاست*، چاپ اول، ترجمه حسین مظفریان، تهران، نشر مترجم.
۱۰. دانشجویان دوره هفتم مطالعات امنیت ملی (۱۳۹۰)، *ارائه نظریه اقتدار ملی در ج.ا.ا.*، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی، دانشکده امنیت ملی (مطالعات گروهی).
۱۱. دهخدا، علی اکبر (۱۳۴۰)، *لغت‌نامه دهخدا*، جلد ۳۲، چاپ دوم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
۱۲. سازمان ملی جوانان (۱۳۸۴)، *سند ملی جوانان*، چاپ اول، تهران، معاونت مطالعات و برنامه‌ریزی سازمان ملی جوانان.
۱۳. شرفخانی، جعفر (۱۳۸۵)، «بررسی میزان مشارکت جوانان در فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی»، *نشریه فرهنگ ایلام*.
۱۴. عبدالمطلب، عبدالله (۱۳۸۳)، *نگرش‌ها و رفتارهای مشارکتی جوانان*، تهران، انتشارات سازمان ملی جوانان.
۱۵. عالم، عبدالرحمن (۱۳۷۳)، *بنیادهای علم سیاست*، چاپ سوم، تهران، نشر نی.
۱۶. فرد، دیوید (۱۳۸۲)، *مدیریت استراتژیک*، (چاپ چهارم)، ترجمه علی پارسائیان و محمد اعرابی، تهران، دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
۱۷. مرکز آمار ایران (۱۳۹۱)، *نتایج عمومی سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۱*، چاپ اول، تهران، انتشارات مرکز آمار ایران.
۱۸. معین، محمد (۱۳۸۳) *فرهنگ فارسی معین*، چاپ بیست‌ویکم، تهران، انتشارات امیرکبیر.
۱۹. منطقی، مرتضی (۱۳۸۳)، *نسل سوم و چهارم: فرصت‌ها و تهدیدها*، تهران، انتشارات سازمان ملی جوانان.